

## გობელენის ქუთაისელი ოსტატები

გობელენი - დეკორატიული ხელოვნების ერთ-ერთი ყველაზე “კონტაქტური” დარგია. დღევანდელთა ცვლის თვით გობელენის ამოცანებისა და მასალების, მხატვრული ხერხებისა და შესრულების ტექნიკური საშუალებების გაგებას. პარალელურად იზრდება მისი ხატოვან-დინამიკური პოტენციალი. აქ ვხვდებით გობელენის ზედაპირის თამამ გაჭერებას არაერთგვაროვანი ფაქტურებით, ექსპრესიულ რიტმებს, ახალი, დამოუკიდებელი სივრცობრივი ფორმების წარმოშობას, რომლებიც გვიჩვენებს გობელენისა და თანამედროვე ინტერიერის ფუნქციური, ფერადოვანი და ფორმისშემქმნელი კავშირების უსასრულო მრავალვარიანტულობას. ეს გობელენზე მომუშავე მხატვრისგან მოითხოვს არამარტო ნაწარმოების სივრცითი ორგანიზების მეთოდოლოგიური საფუძვლების ათვისებას, არამედ გარემო ბუნებაში პლასტიკური ფორმების, ფერადოვანი შეფარდებების, რიტმებისა და პროპორციების ამოუწურავი სიმდიდრის “ამოკითხვას” და ამ მდიდარი ცოდნისა და ოსტატობის გამოყენებას კონკრეტული ამოცანების გადასაწყვეტად.

გობელენზე მომუშავე ჩვენი ქალაქის წამყვან მხატვართა შემოქმედება გვიჩვენებს ხატოვანი მეტყველების საშუალებების სხვადასხვა ძიებას. თამარ ჭეიშვილის გობელენების მიმზიდველი მხატვრული სამყარო მოიცავს როგორც სახვით, ასევე ასოციაციურ მოტივებს, რომელთა ლირიკული აქცენტირების უკან არ იკარგება კლასიკური გობელენის ტრადიციები. ვლადიმირ ხოჯაველიძის მშვენიერი გობელენები, შესრულებული შერეულ ტექნიკაში, უფრო მეტად ასოციაციურია და მიისწრაფვის გამოსახვის რთული ფორმებისაკენ. მერაბ ვალიკოვის შემოქმედებითი მეთოდი დაფუძნებულია კლასიკური და თანამედროვე სტილის შერთობაზე, მასში ტექნიკური დახვეწილობის, მდიდრულად დამუშავებული ფერადოვანი გამისა და იმ ემოციური ინტონაციის ჩართვით, რომლის მეშვეობით იგი ხსნის მაყურებლის წინაშე თავისი აზრებისა და გრძობების სამყაროს. ელისო ჩუბინიძის გობელენები — “განწყობილების” გობელენებია, სადაც ენერგიული “ფერწერული შტრიხებითა” და დეკორატიული ლაქებით შექმნილი მცენარეული სამყაროს განზოგადებულ-სტილიზებული ობიექტები, მაყურებლის თვალწინ მეტყველად შლიან ბუნებრივი ფორმების დრამატულ კოლიზიებს. ექსპრესიული დინამიკა ახასიათებს ილო ავალიანის ლამაზ გობელენებს.

წლების მანძილზე შექმნილი თ. ჭეიშვილის ნაწარმოებები გვიჩვენებს გობელენის ქსოვის თითქმის ყველა სახის ვარიაციას: აქ არის ბრტყელი, მკვრივი ხლართის ტექნიკაში შესრულებული გობელენები; ფაქტურული, რომლის შექმნისას გამოყენებულია თანამედროვე ქსოვის შერეული ტექნიკა; რელიეფური – მოქსოვილი კომპოზიციები შალის ნართისა და სხვა ტექსტილური და ხელოვნური მასალებისგან; მოცულობითი, შესრულებული ქსოვის შერეულ

ტექნიკაში; სტრუქტურული — შერეული ტექნიკით, კოლაჟის, სხვადასხვა მასალის გამოყენებით; მინიატურული, ბრტყელი ქსოვის ტექნიკაში ნატურალური ნედლეულიდან და სხვ.

ახალი სტრუქტურებისა და ფაქტურების ძიებებმა მიიყვანა მხატვარი ტექსტილური და სინთეტიკური მასალების გამოყენებამდე, რომლებიც შეაქვეს ქსოვის პროცესში ისეთ ტრადიციულ მასალებთან, როგორცაა შალი, სელი, აბრეშუმი და სხვ. ამის გამო ნაწარმოებების მხატვრული გადაწყვეტა იძენს განსაკუთრებულ დეკორატიულობას და პლასტიკურ მეტყველებას. მდიდრდება გობელენების ფაქტურული პალიტრაც, სადაც ვხედავთ გლუვ, მქისე, მკვირვ, აყურულ, რელიეფურ და ა. შ. ფაქტურებს. ხლართიც დიდად განსხვავებულია — ხან უფრო უხეში, ხან ძლივს შესამჩნევი ნასკვები, ერთმანეთში გადაწნული, ფარავენ, ზოგჯერ კი, აშიშვლებენ ფუძის ფონს, რომელიც თანაბარუფლებიანად ერთვება გობელენის საბოლოო ეფექტში. უფრო ხშირად თ. ჭეიშვილი მიმართავს კლასიკურ გობელენს, რომელიც მომხიბვლელია თავისი დახვეწილობით, შესრულების ნატიფობითა და მხატვრული სახის შექმნის მდიდარი შესაძლებლობებით. ჩანაფიქრიდან გამომდინარე, გობელენის სახვითი ენაც გამოირჩევა შემოქმედებითი მანერების განსხვავებულობით: სინამდვილის გადმოცემის რეალისტური დამაჭერებლობიდან დაწყებული — კომპოზიციის პირობითობამდე, სადაც მხოლოდ ფერადოვანი ლაქების პლასტიკა ხდება ჩანაფიქრის მატარებელი.

თემატიკა ამ გობელენებისა უპირატესად ლირიკულია. ზოგ ნაწარმოებში თ. ჭეიშვილი ართულებს კომპოზიციურ სტრუქტურას, აგებს რა გობელენს დაზგური ფერწერული სურათის პრინციპების მიხედვით (“კვალი”); სხვებში, პირიქით, ამარტივებს მას, დაჰყავს ფრესკულ ლაკონურობამდე (“ლილა”, “მარადიული სიყვარული”, “ზედნიერი შეხვედრა”).

საინტერესოა გობელენის “კვალი. ფიროსმანი” კომპოზიციური გადაწყვეტა. მუქ ძირითად ფონზე სახვითი მოტივი გამოყოფილია თხელი ოქროსფერი ჩარჩოთი. ჩარჩოს შიგნით მხატვარი გვაძლევს რამდენიმე სახვით სივრცეს. წინა პლანზე, ჩარჩოსთან ახლოს, კუთხურად გამოსახულია მომცრო ფორმის მაგიდა ვიწრო მაღალი ბოთლითა და ღვინით სავსე ჭიქებით. ეს, ასე ვთქვათ, რეალური სივრცეა, ფიროსმანის ცხოვრების სიმბოლო. მეორე პლანი — ცენტრში გადებული ფიცარნაგის სახით — მხატვრის შემოქმედებითი სივრცის პირობითი სიმბოლოა. ამიტომაც ამ ფიცარნაგს პალიტრის ფორმა აქვეს მიცემული და იგი ერთი მეორის წინ წამოწეული მხატვრის ტილოებითაა შემოფარგლული საყოველთაოდ ცნობილი სახეების გამოსახულებით. რეალური სივრციდან ამ სამყაროში შედის მხატვარი (მისი ნაკვალევი აერთიანებს ამ ორივე პლანს). ღვინით სავსე ფიალით მაღლად აწეულ ხელში იგი მიმართავს თავისი ტურფის — მარგარიტას — პორტრეტს და წარმოთქვამს ადამიანის, სიყვარულის, ხელოვნების სადიდებელ სადღეგრძელოს. ამ მეორე პლანის უკან კი კვლავ რეალური სივრცეა, სადაც იისფერ-თეთრი ღრუბლების ღრუბლებში ნაზად მიცურავს ოქროსფერი სავსე მთვარე, რომელსაც გობელენის საერთო წყობაში პოეტური, ელეგიური განწყობა შეაქვეს. შესანიშნავად შეხამებული ფერების დინამიკური კონტრასტი, რეალურისა და პირობითის მოხერხებული შეფარდება, იდეის ფილოსოფიური ქვეტექსტი მოწმობს ავტორის ჩანაფიქრის

ორიგინალურობაზე, მასალის შესაძლებლობების კარგ ცოდნასა და მის ოსტატურ გამოყენებაზე.

სახვით ფორმებთან ერთად მხატვარი ხშირად მიმართავს აბსტრაქტულ ნიშნურ ელემენტებს, რომლებიც მხოლოდ ასოციაციურ კავშირებს ინარჩუნებს რეალურ ფორმებთან (გობელენი “წმ. ოჯახი”). საწინააღმდეგოდ და პარალელურად ამ ტენდენციისა, 1990-იანი წლების შემოქმედებაში იზრდება მხატვრის ინტერესი გობელენის მოცულობითი ფორმებისადმი. მისი ტექსტილი სამგანზომილებიანი ხდება. იგი ქმნის ანთროპომორფული ხასიათის არტ-ობიექტებს. ასეთია “ჰოლოგრაფა” – გემნასტიკურ რგოლებში ჩასმული მამაკაცისა და ქალის მოცულობითი ფიგურები, რომლებიც უკვე არ ეკუთვნის კედელს და თავისუფლად ფრენენ სივრცეში. ასეთნაირად თ. ჭეიშვილის შემოქმედებაში გობელენმა გააკეთა ფანტასტიკური ნაბიჯი, გადალახა პირობითობის უკანასკნელი ზღურბლი და მოსწყდა კედელს გობელენურ-სკულპტურული კომპოზიციის სახით. ამ ნაწარმოების შექმნისათვის მხატვარმა გამოიგონა სპეციალური დაზგა, რომელიც დაბატენტებულია საქპატენტში. 2000-იანი წლების შემოქმედებაშიც თ. ჭეიშვილი არაერთგზის მიმართავს მოცულობით ფორმებს, ქმნის რა დინამიკურ გობელენურ ბარელიეფებს (“წრე, ანუ მარადისობა”).

დიდი სიყვარულით მხატვარი მიმართავს პეიზაჟურ მოტივებს. აქ, უფროდ და კარგად ჰარმონირებულ ფერადოვან ნიუანსებში, თითქოს თავისთავად მალდება შორეთის მთები, ხეები, განეფინება მდინარეები, ყვავის ყვავილები, მირბიან გზის ბილიკები, ბრწყინავს ცა და წყლის ზედაპირი (“პეიზაჟი”, “პეიზაჟი. ლურჯი ხე”, “სიმონეთი. “მოქცეულა” და სხვ.). ლამაზია მხატვრის ნატურმორტები, რომლებიც ამ ჟანრის ფერწერული გაგების მაგალითებია. ასე, გობელენში “ნატურმორტი ყვავილებით” გამოყენებულია თავისი სირთულით თითქმის იმპრესიონისტული ტონების მრავალფეროვნება. ცისფერ-მომწვანო გამა, შეესებულებული ყავისფერ-წითელი და თეთრ-მოვარდისფრო ელფერებით, აგებულია რთულ, მკვეთრ ურთიერთობებზე და ფერწერული ლაქების დინამიკას ქმნის. ხშირად გობელენის მოტივი ტოლფასად აერთიანებს პეიზაჟურ და ნატურმორტულ ჟანრებს და მას განსაკუთრებული პოეტური განწყობილებით ავსებს (“ფანჯარა”, “სარკმელი”).

ბოლო წლებში თ. ჭეიშვილი ძირითადად მინი-გობელენის ტექნიკაში მუშაობს. ეს ლამაზი, ნაქსოვი მინიატურებია. მათი თემატიკა კამერულია და ძირითადად პეიზაჟური მოტივების ამსახველია. მოქსოვილი გობელენის კლასიკურ ტექნიკაში, ისინი მომზადებულია შესრულების ნატიფობით და მხატვრული სახის მეტყველებით. შალის ნართის ელფერები და მისაქსელის მოძრაობა შესანიშნავად ამჟღავნებს მათში მხატვრის სულიერ ვნებას და მის დახვეწილ გემოვნებას (“მატილის ასული”, “გზა ჭეშმარიტებისაკენ”, “მინდვრის ყვავილები”, “დაისი” და სხვ.).

თ. ჭეიშვილის ნაწარმოებები ჩვეულებრივად აღიქმება როგორც ჰარმონიული, კლასიკური, დახვეწილი ქმნილებები. აქ არ არის ზედაპირული ეფექტურობა, სურვილი მაყურებლის ეპატირებისა. ავტორი ქმნის იმას, რაც მისთვის საინტერესოა და ეს გულწრფელობა მისი ხელოვნებისადმი ინტერესის საფუძველია. მთელ თავის ტრადიციულობასთან ერთად, მხატვრის შემოქმედებას აქვს დიდი მიმზიდველობა. თავის სათქმელს იგი ამბობს მშვიდად და

დამაჯერებლად და ამიტომაც ყველასთვის გასაგონად, რადგანაც საზოგადოდ ცნობილია, რომ მშვიდი ხმა ყოველთვის გვაძლევს მოვისმინოთ ის, რასაც ამბობს ადამიანი.

გობელენი ვლადიმერ ზოჯაველიძის ესთეტიკური სამყაროს ძირითადი და განსაკუთრებული წახანაგია. სახელდობრ, გობელენში გაერთიანდა მისი, მქსოველისა და ფერმწერის, ოტატობა. დროთა განმავლობაში იგი იყენებდა საგობელენო ხელოვნების სხვადასხვა მეთოდსა და ხერხს ჩანაფიქრის მხატვრულ ამოცანასთან შესაბამისობაში. აძლევს რა უპირატესობას ტრადიციული გლუვი ტექნიკით ქსოვას, მხატვარი ცდილობს, ამოიღოს მასალიდან ყველა მეტყველი საშუალება - მისი გობელენები ხან ფერწერულ პანოს, ხან დაზგურ სურათს ემსგავსება, უმეტესწილად კი ლამაზ დეკორატიულ კომპოზიციებს წარმოადგენს. თუმცა, კლასიკურ ტექნიკასთან ერთად, წლების მანძილზე მხატვარი მიმართავს ქსოვის უფრო თავისუფალ ტექნოლოგიებს, გობელენის ფაქტურულ სახესხვაობებს, აფართოებს საქსოვი მასალების ასორტიმენტს. ზოგ შემთხვევაში, ჩანაფიქრის გასახსნელად, გამოიყენება სახვითი, თხრობითი ელემენტები, ზოგჯერ განყენებული სიმბოლური ფორმები, რომელთა აზრობრივი ასოციაციები იხსნება მაყურებლის აქტიური აღქმის პროცესში. ასეთ ასოციაციებზეა აგებული გობელენი "9 აპრილი" (1989, შალი). აქ მხატვარი არ მიმართავს სახვით კონკრეტიკას და, გობელენის დეკორატიული ბუნებიდან გამომდინარე, მხოლოდ ასოციაციურ-სიმბოლურ ფორმებში აღწევს დრამატული, სევდიანი განწყობილების შექმნას. ლამაზად ყდურად, ინტენსიურ ყავისფერ-წითელ-ოქროსფერ ფერებზეა აგებული ამ აღლებულ-საზეიმო გობელენი "სანთელი" (1980, შალი, სიხალი). სახვით-დეკორატიული სტილიზებული ფორმები, ნაჯერი წითელი, შავი და ყვითელი ფერების ცოცხალი კონტრასტი, ემოციურ სისავსეს აძლევს მხატვრის კეთილი ღიმილითა და ცხოველური პათოსით სავსე პატარა გობელენს "დილა" (1980-იანი წლები, კლასიკური ტექნიკა), ხოლო დეკორატიული ხატოვნება გობელენისა "მოცეკვავე კინტოები" (1985, შალი, კლასიკური ტექნიკა) მიიღწევა პლასტიკური ფორმებისა და ფერადოვანი ლაქების განხილი ექსპრესიულობით. მაგრამ, როგორი განსხვავებულიც არ უნდა იყოს მხატვრის გობელენი, მასში ძაფებიდან იბადება ტილო, სადაც ყოველი მისი კვანძი არის ოსტატის გულის, სიყვარულისა და სიკეთის, ცხოვრების გარკვეული წლების შთაბეჭდილებების მატარებელი.

ვლადიმერ ზოჯაველიძის ესთეტიკური სამყარო სალი და ადამიანურია. მასში არ არის მოდური ტენდენციების ფუქსავატობა, ისევე, როგორც გაყინული კანონიკურობა. მხატვარი თავდაჯერებულად ხედავს კლასიკური ხელოვნების გარდაუვალ ტენდენციების თანამედროვე ხელოვნებაში გაგრძელების გზას და ნათელი მსოფლმხედველობითა და დახვეწილი ოსტატობით მიჰყვება მას.

მერაბ ვალიკოვს გობელენის გამომსახველობით სტრუქტურაში ხშირად შეაქვს სივრცობრივი მომენტები, დაზგური ფერწერის ელემენტები, მაგრამ ყოველთვის ითვალისწინებს გობელენის, უპირველეს ყოვლისა, როგორც საქსოვი ხელოვნების ნაწარმოების თავისებურებებს. მხატვარს ქმნილებების ცოცხალი კოლორისტული გადაწყვეტა დამყარებული აქვს დახვეწილი ფერადოვანი მოდულაციების ჰარმონიაზე. გობელენის კანონებისა და ისტორიის ღრმა ცოდნა ეხმარება მ. ვალიკოვს, მიუხაზლოვდეს მისი ჭეშმარიტი სპეციფიკის გაგებას.

ჩვენი ქალაქის საჯარო ბიბლიოთეკის დიდი სამკითხველო დარბაზის ინტერიერს ამშვენებს მ. ვალიკოვის მასშტაბური გობელენი "კურთხეული

იყოს მომავალი ჩვენი ერისა“ (1989, 3 - 2,5 მ, შალი). ეს თემატური კომპოზიციაა, აგებული სახვით-ასოციაციურ პრინციპზე, გამოსახავს ქართველი ხალხის უკვდავი მომავლის იდეას. კომპოზიციის უკანა პლანზე წარმოდგენილია გელათის ტაძრის დიდებული სილუეტი, რომელიც აღიქმება როგორც დამასრულებელი აკორდი ამ სახეიმო ფერწერული სიმფონიისა, ხოლო ცენტრში მართკუთხა ქვის ბლოკებიდან აღმართულ სტელაზე გაცოცხლებულია დიდი მეფე დავითის სახე ტაძრის მოდელით ხელში. ეს ტაძარი კვლავ მეორდება მოზარდი ბიჭუნას ხელებში, რომელიც საქართველოს მომავლის, ცხოვრების გაგრძელებისა და საუკეთესო ტრადიციების მემკვიდრეობის სიმბოლოა. აქვე მართკუთხა ქვის პორტალის თავზე გამოსახულია თითქოს ტაძრის კედლებიდან ჩამოსული ორი წმინდანის ფიგურა, რომლებიც კურთხევის სახეიმო რიტუალს ასრულებენ. ეს თავისებური “შალის ფრესკა” ხასიათდება მონუმენტურობით, მაჟორული კოლორისტული დამუშავებით, სადაც ყლერადი აგურისფერ-წითელი, მუქი და ღია იისფერი, ყავისფერი და თეთრი ტონები ქმნის ჰარმონიას კონტრასტების პრინციპზე და გადმოსცემენ ავტორის ოპტიმისტურ განწყობილებას. გობელენი მოქმედებს ადამიანზე ემოციურად და ამავე დროს როგორც სულიერი ფასეულობა, მასში გამოსახული ფილოსოფიური თემის გახსნით. ეს ის მომენტი, რომელიც თანამედროვე დეკორატიულ-გამოყენებით ხელოვნებას სახვით ხელოვნებას უახლოებს, მას ვიწრო ელიტარული, სამომხმარებლო მოვლენიდან საგნობრივი სამყაროს და მასში ადამიანის ფართო ასპექტში გამოსახვის საშუალებად აქცევს.

თუმცა მასშტაბური გობელენი არ არის იშვიათობა მერაბ ვალიკოვის შემოქმედებაში, მას ხიბლავს მინი-გობელენიც, რომლის შექმნა დახვეწილ ტექნიკურ ოსტატობას მოითხოვს. ამ მცირე ზომის ნაწარმოებებში იგრძნობა, რომ მხატვარი წყვეტს გობელენს უშუალოდ მასალაში და არ ჩერდება მოსამზადებელი ესკიზის შექმნის სტადიაზე, რაც მას ცოცხალი იმპროვიზაციის ელფერს აძლევს. ქსოვის საქმის ტექნოლოგიის, ძაფების თვისებების სრულყოფილი ცოდნა ავტორს სრულ თავისუფლებას ანიჭებს ჩანაფიქრის პოეტური გადმოცემისათვის. ამ მინი-გობელენის მოტივები ძალიან მარტივია: ეს არის არქიტექტურული პეიზაჟი, ნატურმორტი და ა.შ. ... მარტოსულად, მაგრამ ამაყად და დიდებულად დგას ბალახის სიმწვანეში ტაძარი (მინი-გობელენი “ზარზმა“, 20 - 20 სმ, შალი), ჭრელი სუფრის გაწყობილი მაგიდის კიდზე მაღალ ლარნაკში მეფობს ოქროსფერ-ყვითელი ლიმონი და არაჩვეულებრივად მშვენიერია შორეთი, რომელიც წკრიალებს თავისი ნათელი ბრწყინვალეობით (მინი-გობელენი “ნატურმორტი ლიმონით“, 20 - 20 სმ, შალი). ხშირად ეს ლაკონური მოტივები ივსება მეტაფორული აზრით... ოქროსფერ-ყვითელ-მწვანე უდაბნოს უსასრულო სივრცეში თითქოს შემთხვევით გაფანტულია საბჭოთა ფული – ქალაღის ნამდვილი კუბიტურები, რომლებიც მოხერხებულადაა ჩაქსოვილი გობელენის ზედაპირში (მინი-გობელენი “იყო და არა იყო რა“, 50 - 50 სმ, შალი)... დანგრეული კედელი იკარგება პერსპექტივაში. მისი ხედი, მისი სისხლისფერ-წითელი ფერი სამყაროს ნგრევის დრამატულ სიმბოლოდ ხდება (მინი-გობელენი “დანგრეული კედელი“, 25 - 25 სმ, შალი). “ქსოვილწერის“ ეს პატარა ნიმუშები თვალისთვის ნამდვილი ზეიმია და ამავე დროს ისინი საფეიქრო ხელოვნების ჭეშმარიტი ნაწარმოებებია.

რჩება რა კლასიკური სტილის მიმდევარი, მერაბ ვალიკოვი ამ ნაწარმოებებში ავითარებს ბრტყელი გობელენის ტიპს. თითქმის შეუმჩნეველი მკვრივი ზღარით ქმნის გობელენის ზედაპირის სიგლუვეს, რაც აძლევს საშუალებას კომპოზიციის სახვითი ელემენტების, ნახატის პლასტიკური ფორმის მკაფიო გამოვლენას. გობელენის ძირითადი მასალაა შალი. მხატვარი ხშირად აბრუნებს შალს და ლითონის ძაფსაც იყენებს. შალის ძაფების ფერადოვანი ყლერადობა მ. ვალიკოვის გობელენებში ანიჭებს მათ მკვეთრ დეკორატიულობასა და სანახაობრიობას, თუმცა ამის უკან შეიძლება ძველი და თანამედროვე ფრესკისა და ფერწერის გამოძახილები დავინახოთ, რაც მთლიანობაში დამახასიათებელია ქართველი ოსტატებისათვის.

ელისო ჩუბინიძის გობელენებში შეიძლება აღვნიშნოთ ხატოვანი სტრუქტურის აგების ორი ძირითადი მიმართულება. ზოგ შემთხვევაში მხატვრული შინაარსი იხსნება კონკრეტულ სახვით ფორმებში, თხრობის ვიზუალურ ელემენტებში, რაც იწვევს მაყურებელში სახვებით განსაზღვრულ ემოციებს. ეს სრულიად არ ნიშნავს აზრის ილუსტრირებას ან მოტივის მშრალ აღწერას, რადგანაც უკვე ჩანაფიქრის დონეზე ყოველთვის გათვალისწინებულია მისი პოეტური ტრანსფორმაციის აუცილებლობა (გობელენები "იმერული პეიზაჟი", "განშორება"). ზოგჯერ ოსტატი წყდება სახვითობას და მიმართავს აბსტრაქტული ფორმის განყენებულ ენას და მაშინ მხატვრული აზრი ყალიბდება თვით მაყურებლის ქვეცნობიერებაში აქტიური ასოციაციური აღქმის პროცესში. აქ მხატვარი მეტ თავისუფლებას აძლევს თავის შემოქმედებით ფანტაზიას, მაყურებელს კი — მეტ საშუალებას დატყბეს ნაწარმოების ფორმალური თვისებებით. ამასთან, იგი ცდილობს, რაც შეიძლება სრულად გამოიყენოს არჩეული მასალისა და ტექნიკის ღირსებები და შესაძლებლობები. ასეთ გობელენებში ყურადღება, პირველ ყოვლისა, ექცევა ფორმის გარეგან სილამაზეს, მაგრამ, ამის გამო გობელენის მიმზიდველობა სრულიადაც არ ქვეითდება. პირიქით, აბსტრაქტული შინაარსის გობელენი უფრო ახლოს დგას მის დეკორატიულ სპეციფიკასთან და ამით საინტერესო რჩება მაყურებლისათვის. ასეთია "დისჰარმონია" (თეჟა), "ჰარმონია" (დეკობოლი), უქსოვადი გობელენების ტრიპტიხი — "დაბადება", "დაკარგული სამოთხე", "ცისა და მიწის განახლება", რომელთა ფორმალური გადაწყვეტა აბსტრაქტული ექსპრესიონიზმის პრინციპებს მისდევს. სხვა შემთხვევაში ვხედავთ ხატოვანი სტრუქტურის აგების ორივე ხერხის შერწყმას, როდესაც განყენებულ სივრცეში ბუნების კონკრეტული ელემენტების სტილიზებული ფორმების შეტანით, მხატვარი ქმნის მეტყველ სუბიექტურ არტიფაქტებს. მაგრამ, სუბიექტური განზოგადების დონე მათში ყოველთვის ნატიფად მიგნებულია, რაც ამჟღავნებს მის უნარს — შეუსაბამოს თავისი აზრები და განცდები ჩვეულებრივი მაყურებლის აღქმის ფსიქოლოგიას და მოიპოვოს მასთან საერთო ენა. ასეთია, ჩემი აზრით, საოცრად ლამაზი გობელენები "თეთრი ოცნება", "განშორება", "სიცოცხლის ხე" და სხვ., თითქოს შექმნილი ბუნებიდან მიღებული უშუალო შთაბეჭდილებების პოეტური ტრანსფორმაციით.

როგორც არ უნდა იყოს ე. ჩუბინიძის გობელენებში ხატოვანი სტრუქტურის შექმნის ხერხები, მისი შემოქმედების საერთო ნიშანია

ლირიულბოეტური წყობა, რომელიც განსაზღვრავს ნაწარმოებების კომპოზიციას, რიტმიკას, ფერადოვან გამას, ინტონაციას, განუმეორებელ ხიბლს. აქვე აღვნიშნავ გობელენების ხაზგასმულ დეკორატიულობას, მისწრაფებას ყურადღი კონტრასტული ფერადოვანი პალიტრისადმი, შესრულების ტემპერამენტულ მანერას, რაც სრულიად ამჟღავნებს დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ამ დარგის იმანენტურ თვისებებს. მას შემოაქვს გობელენში დეკორატიული ფორმის ის გაგება, რომელიც ბევრად ეყრდნობა და ავითარებს საუკუნეების მანძილზე დამუშავებულ ეროვნულ ტრადიციას.

გობელენის შექმნისას ე. ჩუბინიძე იყენებს მხატვრულ ქსოვაში კარგად დამკვიდრებულ შალის ნართს, თუმცა აქ არანაირი შეზღუდვა არ არის სხვა ტექსტილური თუ ხელოვნური მასალებისადმიც მიმართვაში, ყველაფერი დამოკიდებულია ავტორის წარმოსახვისა და მისი ჩანაფიქრის ხასიათზე. შესრულების მანერის თვალსაზრისითაც ე. ჩუბინიძის შემოქმედებაში არ არსებობს რაიმე დოგმა და ამიტომ მკვრივი ხლართის კლასიკური ტექნიკის გვერდით ვხედავთ ქსოვის "შერეულ" ტექნიკაში შექმნილ გობელენს, მისი ზედაპირის სტრუქტურულ-პლასტიკური ეფექტის აქცენტირებით. ოსტატი იშვიათად იყენებს მკვეთრად გამოძვინებულ რელიეფურ ქსოვას, მაგრამ გრაფიკული ხერხები აწყავს სრულყოფილებამდე. მისი საუკეთესო გობელენები ხასიათდება ლაკონური კომპოზიციით, ნახატის სიმანვილით, კონტრასტული დაძაბული ლაქების ექსპრესიით, რომლებიც მოტივების შინაგანი დრამის მატარებელი არიან. მათი პოეტური გააზრება, მეტწილად კამერული გადაწყვეტების ფარგლებში, აძლევს ე. ჩუბინიძის გობელენების ხატოვან წყობას ლირიკულ-ეპიკურ ხასიათს. მისი გობელენები ერთნაირად გაიაზრება, როგორც საგამოფენო დარბაზების ექსპონატები, ასევე საცხოვრებელი ინტერიერების შესანიშნავი კომპონენტები.

სპეციალური განათლების მქონე ტექსტილის მხატვარი ე. ჩუბინიძე დიდ ყურადღებას უთმობს მასალებისა და სახვითი საშუალებების ურთიერთკავშირს ჩანაფიქრის ვადმოცემის სტრუქტურულ და ფორმალურ თავისებურებებთან. მიუხედავად იმისა, რომ იგი ნაკლებად ცდილობს გობელენში ფერწერული სურათის იმიტაციის შექმნას და ყოველთვის ინარჩუნებს გობელენის, როგორც დეკორატიული ხელოვნების ნიმუშის, სპეციფიკას, ეს სრულებით არ ნიშნავს, რომ მისი ზოგიერთი გობელენის ფორმალურ გადაწყვეტაში არ აისახება მხატვრის ფერწერული მანერის გარკვეული სტილისტური ნიშნები. ასე, მაგალითად, ნატურმორტულ გობელენში "ცისფერი ყვავილები" (შერეული ტექნიკა) ფერადოვანი ლაქების თავისუფალი თამაში და კონტრასტული შეპირისპირება ქმნის ექსპრესიულ ფერწერულ მანერას, გადმოცემულს ნაქსოვ ზედაპირზე დანაწევრებულად გაფანტული, მკვეთრად ყურადღი მწვანე, ყავისფერი, თეთრი, ყვითელი ფერების დინამიური ურთიერთობებით.

ე. ჩუბინიძის ნაწარმოებების მიმზიდველობის საფუძველია ძალიან მყარი ტექნიკური ოსტატობა, ის ხელოსნური მხარე, რომელიც ასე მნიშვნელოვანია დეკორატიული ხელოვნების ნიმუშის შექმნის პროცესში. მხატვარი ბრწყინვალედ ფლობს ხელით ქსოვის სხვადასხვა ტექნიკას, რასაც მოითხოვს თანამედროვე გობელენის ტენდენციები, სადაც ერთ ნაწარმოებში შეიძლება მეზობლობდეს მკვრივი და აყურული ქსოვა, აბლიკაცია და კოლაჟი. იგი ხშირად მიმართავს "შერეულ" ტექნიკას, რაც განსაზღვრავს მისი ნაწარმოების ხატოვანი სტრუქტურისა და დეკორატიული ფორმის მეტყველებას.

ასეთია ძირითადი ბირთვი გობელენში მომუშავე ქუთაისელი მხატვრებისა. გამოფენებზე მათი ნაწარმოებები ივსება რეგიონის მხატვართა ქმნილებებით, რომელთა შორის აღსანიშნავია იზოლდა ფერადის ლამაზი, აბსტრაქტული ხასიათის დეკორატიული გობელენები. 1990-იანი წლების მიწურულს და ნულოვანი წლების დასაწყისში ქუთაისურ გობელენურ ხელოვნებაში მოვიდნენ და საგამოფენო მოღვაწეობაში ჩაერთვნენ ჩვენი ქალაქის ყოფილი ხელოვნების ინსტიტუტის კურსდამთავრებულები – ილია ავალიანი, ინგა ლაბაძე, ცირა ხუჭაძე, გიორგი ქარციძე, ელისო მგელიაშვილი, რუსუდან თავაძე, მაია კუპატაძე და სხვ. თუმცა აღსანიშნავია, რომ უკანასკნელი წლების გამოფენებზე გობელენი არ არის აქტიურად წარმოჩენილი. ამის მიზეზი ის კი არაა, რომ გობელენი გავიდა მოლიდან ან მხატვართა მიერ ქსოვით გატაცების პიკმა ჩაიარა. საქმე ის გახლავთ, რომ გობელენის შექმნა გარდა მატერიალური დანახარჯებისა, ძალიან საკირკიტო, შრომატევადი, ხანგრძლივი საქმეა, რომელიც დიდ ყურადღებას, სიბეჭითესა და ნიჭს მოითხოვს ოსტატისგან. და, რაც მთავარია, უკვე საქმიანობის დაწყებიდანვე მხატვარმა უნდა იცოდეს კედელი, რომლისთვისაც იქნება განკუთვნილი მისი ნაწარმოები, ანუ უნდა ჰქონდეს გადაწყვეტილი მისი რეალიზაციის პრობლემა.

ახალშობილ გობელენს აქვს ცხოვრების სამი გზა. თავიდან იგი ჩნდება გამოფენაზე და იწვევს მაყურებლის რეაქციას. შემდეგ უჩინარდება. სად? საპატიო ხვედრია, თუ აღმოჩნდება მუზეუმის საცავებში, მშვენიერია – თუ მუდმივ ექსპოზიციამში, გამართლებია – თუ კერძო ინტერიერში და ყველაზე კარგია, თუ იგი საზოგადოებრივი ინტერიერის მორთვის ელემენტი გახდება. საბჭოთა წყობასთან ერთად გაქრა ოფიციალური ორგანოებიდან და ორგანიზაციებიდან დაკვეთების პრაქტიკა. "პერესტროიკის" შედეგად მოპოვებულმა თავისუფლებამ მხატვრებში დაბნეულობა გამოიწვია. ის, ვინც გობელენში აგრძელებდა მუშაობას, ნაწარმის რეალიზაციის პრობლემას შეეჯახა, რაც, საბოლოო ჯამში, სერიოზულად დაემუქრა გობელენის ხელოვნების არსებობას. ასეთ პირობებში მხოლოდ საქმისადმი სიყვარული ასულდგმულებთ მათ, არ მიატოვონ თავიანთი ხელოვნება.

რა თქმა უნდა, გობელენი, როგორც ფუფუნების საგანი, ფართოდ არ არის ხელმისაწვდომი. თუმცა, ისიც აღსანიშნავია, რომ გობელენის, როგორც უნიკალური, საავტორო ნაწარმოების ჭეშმარიტი ფასეულობის გაგებამდე, ფართო მომხმარებელი ჯერ კიდევ შორსაა.



**დამოწმებული ლიტერატურა**

- ბ. ვორონოვი, 2013** - Воронов Н., Интерьер и декоративное искусство// Современное декоративное искусство. 2010-2012, М., 2013.
- გ. გაბრიელი, 1989** - Габриэль Г., Мини- и макси текстиль //Декоративное искусство СССР, 1989.
- ლ. ჟოგოლი, 2004** - Жоголь Л., Декоративное искусство в интерьерах общественных зданий, 2004.
- ს. ზასლავსკაია, 1972** - Заславская С., Гобелен. Тема и структура // Декоративное искусство СССР, 1972.

**ZURAB TODUA**

**KUTAISI GOBELIN TAPESTRY MASTERS**

Creative work of artists of our town displays various researches of means of tropical speech. The artistic world of Gobelin tapestries made by Tamar Cheishvili covers imitative as well as associative motives behind of which lyric accents traditions of classical Gobelin tapestry aren't hidden. Wonderful gobelin tapestries of Vladimer Khojavelidze, made in mixed techniques, are associative as well and they aspire to complicated forms of expression. Creative method of Merab Valikov is based on combination of classical and modern styles, including technical refinement, splendidly refined colorful spectrum and emotional intonation, by which it opens the world of thoughts and feelings to visitors. Gobelin tapestries made by Eliso Chubinidze are tapestries of "Mood", where energetic "pictorial strokes" and decorative spots make the generalized stylized objects of the world of plants; they open dramatic collesions of natural forms before visitors. Beautiful Gobelines tapestries of Ilo Avaliani are characterized with expressive dynamics.

In recent years, at the exhibitions, Gobeline tapestries aren't displayed actively. The reason of this is that making of Gobelin tapestries requires not only material charges, but it is criticized, time-taking, and less opportunity of their realization makes serious problems to their existence.